

„CARE AU FOST INTERESELE REALE ALE RUSIEI ȚARISTE ÎN MOLDOVA ȘI VALAHIA, ÎN PERIOADA 1812–1829 ?”

Ana Grimalschi*

Abstract: *This article analyzes Tsarist Russia's true interests in Moldavia and Wallachia between 1812 and 1829, arguing that Russia's stated mission of protecting Christians in the Ottoman Empire served mainly as a political pretext for territorial expansion. Through successive treaties – Küçük Kaynarca, Iași, Bucharest, Akkerman, and Adrianople – Russia gradually increased its influence, gaining rights to intervene in local governance, appoint rulers, and control administration in the Principalities.*

Russian occupation brought heavy burdens: forced requisitions, financial exploitation, corruption, and abuses committed by the army, leading to widespread poverty and social disintegration. Despite claiming to modernize the region, Russia's reforms – especially the Organic Regulations – were designed to secure political dominance and prepare the Principalities for possible annexation.

The article concludes that Russia's involvement was driven by strategic goals in the Balkans and control of the Danube, rather than genuine concern for Orthodox populations.

Keywords: Tsarist Russia, the Ottoman Empire, Eastern Question, treaties, conventions.

„Prezența Rusă în perioada 1821–1829 în Principatele Române” reprezintă o temă care oferă un cadru larg pentru investigarea realităților respectivei epoci, a contextului istoric guvernat și definit de relațiile dintre marii jucători politici ai vremii și de interesele pe care le aveau în zona balcano-pontică, în special în Țările Române.

Pornind de o serie de interogații pe care mi le-am formulat pe parcursul cercetărilor asupra subiectului, precum: „Care au fost interesele reale ale Rusiei Țariste în Țările Române, Moldova și Valahia, în perioada 1812–1829 ?”, „Cum s-a manifestat puterea țaristă în Principatele Române în perioada 1821–1829 și care au fost efectele prezenței acesteia în această zonă ?”, mi-am propus să analizez realitatea acelei perioade prin mărturiile documentelor de arhivă editate

---

* Doctorandă, Școala Doctorală de Istorie și Arheologie – SCOSAAR, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București; e-mail: anagrimalschi@yahoo.com
„Anuarul Institutului de Istorie «G. Barițiu». Series Historica”, tom LXIV, 2025,
Supliment nr. 1, p. 353-366.

și publicate în numeroase volume și prin consultarea unei istoriografii ample care să-mi permită conturarea unui răspuns cât mai obiectiv, susținut de informații și date cât mai clare și concrete.

Literatura istorică care abordează evenimentele desfășurate în acest scurt segment temporal analizat este deosebit de vastă și variată, fapt ce necesită o abordare critică a punctelor de vedere diferite, unele chiar antagonice, întâlnite de-a lungul explorării cărților, studiilor, articolelor și a documentelor edite, pentru a elimina pe cât posibil subiectivismul din creionarea realității acelei epoci.

Această primă întrebare: „Care au fost interesele reale ale Rusiei Țariste în Țările Române, Moldova și Valahia, în perioada 1812–1829 ?” invită la o analiză de conținut a documentelor istorice, edictelor și a corespondenței din acea perioadă, identificând influențe directe sau indirecte ale Rusiei în Țările Române. Pentru un răspuns cât mai onest la această întrebare, care-și găsește ecou și în prezent, dar și pentru obținerea unei imagini cât mai obiective a efectelor generate de prezența armatei Rusiei Imperiale în Principatele Române în perioada 1821–1829 trebuie să avem o reprezentare a realităților acelei epoci, fapt ce impune descifrarea obiectivului major al politicii țariste din acea epocă, al contextului istoric în care s-a conturat și evoluat, precum și efectele produse asupra Principatelor Române de interesele directe ale acestei mari puteri, dar și a celor conjugate cu ale celorlalte mari puteri europene angrenate în soluționarea „Chestiunii Orientale”, subiect principal al agendelor politice europene ale epocii.

Având ca bază informațiile cuprinse în tratatele și convențiile încheiate de Rusia imperială cu Înalta Poartă, mai ales după consolidarea rolului de mare putere pe arena politică a acestui nou jucător, îmi propun să prezint un răspuns cât mai pertinent la întrebările de mai sus, bazat pe mărturiile clare și directe rezultate din chiar cuprinsul acestor acte juridice încheiate la Kuciuk-Kainargi, București și până la cele de la Akkerman și Adrianopol, acte juridice care devoalează fără echivoc interesele țariste în Principatele Române în cadrul obiectivului expansionist general al acesteia.

După războiul ruso-turc (1768–1774), prin Tratatul semnat la Kuciuk-Kainargi, Rusia a obținut dreptul de a fi autoritatea protectoare a tuturor creștinilor din Imperiul Otoman, deci și a celor din cele două Principate Române. Dar, cursul istoriei a dovedit că acest nobil program al protectoratului țărilor creștine oprimate de Înalta Poartă a fost o

strategie ingenioasă a Imperiului Rus care, sub acest nobil pretext, a reușit să își construiască o politică abilă, care i-a permis să slăbească influența Imperiului Otoman, să obțină alianțe cu Franța și Anglia, să-și extindă teritoriile și să dobândească drepturi pentru ocuparea Principatelor Române.

Pericolul reprezentat de ruși pentru Europa, spre deosebire de deja cunoscutele amenințări care veneau încă din partea „bolnavului Europei”, „se manifesta ca un rezultat al unei planificări reci și al unei strategii politice, fiind marcat de perseverență și abilitate, trăsături care însoțesc întotdeauna interesul propriu”¹. Rusia țaristă, aflată în plină expansiune pentru obținerea unui rol important la masa jucătorilor dominanți în Europa, se va folosi de acest nobil pretext pentru justificarea obiectivului major al politicii sale hegemonice².

Tratatul de la Kuciuk-Kainargiu a fost primul pas spre îndeplinirea proiectului Rusiei, de extindere a puterii sale în Balcani, pas reprezentat de obținerea dreptului de putea vorbi, prin intermediul ambasadorului său de la Constantinopol, și interveni oricând în favoarea Moldovei și Țării Românești. Această breșă făcută în politica Înaltei Porți de către Rusia a reprezentat începutul realizării adevăratului obiectiv al noii puteri europene, respectiv, acela de a diminua cât mai mult posibil puterea și influența Porții în Balcani și de a-i limita drepturile asupra Principatelor Române³.

Așa cum am văzut, după 1774 Rusia a continuat să înregistreze victorii importante asupra Imperiului Otoman, ceea ce i-a oferit oportunitatea de a-și impune noile condiții pentru consolidarea influenței în regiunea balcanică iar prin Tratatul de la Iași, după războiul din 1787–1791, a obținut și noi avantaje teritoriale și politice⁴.

Mai mult decât atât, Tratatul de la Iași, a reprezentat un punct major de cotitură în raportul de forțe pe scena politicii europene, Imperiul Otoman a cunoscut semnificative pierderi prin acceptarea de a respecta întru totul Tratatul de la Kuciuk-Kainargi, mai ales în privința Principatului Moldovei, prin renunțarea la pretențiile asupra Crimeei, pe

---

¹ A.D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană, Istoria politică a Țărilor Române dela 1822-1848*, vol. XI, București, Edit. Cartea Românească, 1930, p. 28-29.

² *Ibidem*, p. 78.

³ *Ibidem*, p. 82.

⁴ Radu Rosetti, *Acțiunea politicii rusești în Țările Române povestită de organele oficiale franceze*, București, Edit. de Arte Grafice George Ionescu, 1914, reeditată de Edit. Cartea Românească, Cluj-Napoca, 2000; p. 31–32, p. 53.

care o pierduse în anul 1774, și asupra unei porțiuni din țărmul nordic al Mării Negre, în favoarea Rusiei țariste care astfel câștigă și anexează noi teritorii, hotarul său ajungând până la Nistru.

Un alt obiectiv al politicii de expansiune a rușilor în Principatele Române a fost realizat în anul 1802, când, folosindu-se de poziția tot mai subredă a Imperiului Otoman, Rusia a obținut un hatașerif în care Poarta, din proprie voință, le recunoaște rușilor dreptul de a consimți la destituirea domnilor din Principatele Române. Obținerea acestui drept, de a participa la numirea și destituirea domnilor din aceste teritorii, i-a conferit Rusiei tot mai multă putere în Moldova și Țara Românească, pentru că îi permitea să stabilească la cârma acestor „provincii” persoane obediente prin intermediul cărora puteau, ambele puteri, să își atingă scopul, cel de intruziune și de preluare a conducerii.

Întreaga prezență rusă în Principatele Române este deosebit de evident și fără echivoc exemplificată de sosirea, în anul 1808, a generalului rus Miloradovich în Țara Românească, moment în care începe materializarea hotărârii ca Principatele să fie administrate de divanurile rusești, sub președinția unui înalt demnitar rusesc. Activitatea noului sosit din partea Curții de la Sankt-Petersburg începe printr-un „act de autoritate destul de însemnat”⁵, act prin care numește imediat un comitet de patru boieri mai de seamă pentru a-l înlocui pe Domnitor și redirectionează prerogativele Domnului către Divanul Țării Românești pe care-l dizolvă parțial și, înlăturându-l în acest mod pe Constantin Ipsilanti de la conducerea Principatului, statuează modul de realizare a politicii administrației rusești, care este unul clar intruziv ... Iar aceasta însemna că „rușii făceau pregătiri spre a rămâne aici eternitatea întreagă”⁶.

Cu toate acestea, Rusia nu era satisfăcută cu dreptul obținut prin hatașeriful din anul 1802 care nu-i servea pentru acoperirea întru totul a intereselor sale, care, așa cum ne transmite istoricul Alexandru D. Xenopol, „Rusia dorea ca și Turcia să fie părtașă la numirea și la destituirea domnilor din Principatele Române. Făcând-o complice la acest act, Imperiul Rus îi sustrăgea Imperiului Otoman toată suzeranitatea asupra Țărilor Române, căci „împărțirea acestui drept între două state de o putere neegală nu înseamnă altceva decât predominarea celui mai tare”⁷.

---

⁵ *Ibidem*, p. 39.

⁶ *Ibidem*, p. 53–54.

⁷ A.D. Xenopol, *op.cit.*, p. 82.

Un alt război, cel dintre anii 1806–1812, prin Pacea de la București aduce Rusia țaristă tot mai aproape de realizarea unuia dintre cele mai importante și urmărite obiective ale politicii sale, obținerea dominației asupra Principatelor Române. Prin Tratatul de pace de la București, „ocrotitoarea și binefăcătoarea Țărilor Române” obține mai mult de jumătate din teritoriul Principatului Moldovei, apropiindu-se tot mai mult de obținerea în întregime a Principatelor Române, care, după cum reține istoricul Radu Rosetti, „doar împrejurările favorabile și faptul că Napoleon I a pornit în anul 1812 împotriva Rusiei au contribuit la păstrarea suflării românești în Țara Românească și în ceea ce mai rămăsese din Moldova”⁸.

Convenția de la Akkerman, din anul 1826, constituie încă un pas în rezolvarea obiectivelor rusești privitoare la Principatele Române. În actul adițional al Convenției, Rusia își impunea prerogativa care statua că Domnii trebuiau să fie aleși dintre boierii indigeni de către Divan cu consimțământul Înaltei Porți, iar în cazul în care s-ar fi întâmplat ca Poarta să nu fi fost de acord cu persoana aleasă, iar motivele dezacordului ar fi fost considerate temeinice de către ambele Curți, atunci boierilor li se permitea să propună un alt candidat. Timpul domniei a fost stabilit la șapte ani. S-a mai stipulat că „gospodarii”, adică domnitorii, nu puteau fi destituiți decât pentru crime. În acest caz, Poarta trebuia să înștiințeze Ministerul Rusiei. Iar dacă Domnul dorea să demisioneze înainte, el putea face acest lucru numai cu consimțământul ambelor Curți⁹.

După cum am văzut din analiza celor două mari Tratatate care au definit prezența rusă în Principatele Române în perioada 1812–1829, Imperiul Rus a știut să insereze în propriul interes toate informațiile care să-i servească atingerii obiectivului politicii sale expansioniste, și a reușit să adauge articole adiționale la tratatele și convențiile încheiate cu Poarta, chiar dacă unele acte, considerate subversive, încălcau tratatele și erau fățiș doar în favoarea Rusiei.

Astfel se explică toate prerogativele obținute de Rusia în spatele cărora și-a justificat acțiunile de opresiune și de ingerințe în treburile Moldovei și ale Țării Românești.

Mai mult decât a obținut prin războiul propriu-zis, Rusia obținea prin Convenția de la Akkerman transformarea unui simplu hatașerif în

---

⁸ Radu Rosetti, *op. cit.*, p. 53.

⁹ A.D. Xenopol, *op. cit.*, p. 20.

drept, respectiv, de a numi și de a destitui Domnitorii de către ambele Curți imperiale.

Practic, Țările Române devin niște „adevărate vasale ale Rusiei”, întrucât imperiul expansionist nu se mulțumea doar cu protejarea creștinilor din aceste teritorii, ci lua sub garanția sa niște „drepturi principiale”¹⁰.

Acesta este momentul în care se adevăresc interesele reale urmărite de Rusia sub sloganul de protectorat al creștinilor, slogan fluturat doar de ochii marilor puteri (Anglia, Franța, Prusia, mai puțin Austria), pentru că în realitate, tactica rusească și intențiile sale erau orientate spre obținerea unor beneficii tot mai mari și a unor teritorii de sub suzeranitatea Porții, dar cu păstrarea unei influențe otomane asupra țărilor din Balcani, inclusiv a Greciei și a Principatelor Române, pentru a-și putea justifica continuarea politicii expansioniste în Europa.

Un argument irefutabil în susținerea dublei politici practicate de Rusia țaristă în planul său expansionist sunt tacticile politice duble, desfășurate și în raport cu o altă țară ortodoxă, Grecia, pe care pretindea că protejează, dar pe care a folosit-o în conflictele pentru supremație în zona balcanică și pe care a lăsat-o la cheremul acțiunilor militare distrugătoare ale Porții atunci când nu mai prezenta vreun fel de interes. „Deprinși de a întrebuița toate evenimentele numai cât ca niște mijloace ale politicii lor, Rușii nu vedeau în amestecul lor în trebile Greciei, decât un mijloc de a sili pe Poartă să cedeze asupra celorlalte chestiuni care-i interesau. [...] Cu alte cuvinte, ea vroia să rămână Grecii tot sub împărăția mahomedană, pentru a avea întotdeauna la îndemână un instrument gata de a tulbura și de a silui purtarea Turciei față cu dânsa”¹¹. Rusia și-a continuat politica duplicitară până când și-a atins unul dintre obiectivele sale majore, respectiv, de a ocupa Principatele Române pentru a le pregăti pentru anexare, în vederea deschiderii drumului de expansiune spre Balcani.

Această țintă este atinsă în anul 1829 de către țarul Nicolae I prin Tratatul de la Adrianopol, Tratat semnat de Poartă în urma confruntării ruso-turcă desfășurată din aprilie 1828 până în septembrie 1829 ce se încheie cu rezultate dezastruoase pentru Imperiul Otoman¹².

¹⁰ *Ibidem*, p. 82.

¹¹ *Ibidem*, *op. cit.*, p. 19.

¹² Tatiana Onilov, *Generalul Pavel Kiseleff (1788–1872) și Principatele Române*, „Anuarul Institutului de Istorie „Georgiu Barițiu”. Series Historica, Cluj-Napoca, LVII, 2018, p. 365.

Asemenea celorlalte convenții și înțelegeri deja existente între cele două puteri, și Tratatul de la Adrianopol a fost însoțit de un act adițional, special anexat, care era dedicat exclusiv situației Principatelor Române și stipula următoarele: autonomia desăvârșită a celor două Principate; un tribut moderat fixat variabil; domni pământeni aleși pe viață; evacuarea de către turci a cetăților de pe malul stâng al Dunării și a teritoriilor aferente ale acestor cetăți; libertatea comerțului și a navigației; alcătuirea de către organele pământene a unor regulamente de ocârmuire lăuntrică; armata rusească avea să evacueze Principatele Române după achitarea de către Poartă a indemnizației de război impusă de Rusia¹³.

Aceste prevederi transformau, de fapt, Principatele Române ocupate de către armatele Imperiului Rus încă din anul 1828, înainte de începerea războiului, în niște „gubernii rusești”. În perioada aceasta de ocupație rusă a Principatelor Române, prezența rusă se făcea simțită din plin și adevăratele interese țariste în Principatele dunărene au fost devoalate fără niciun echivoc și prin obligarea populației moldo-valahe de a susține și suporta din rezervele sale toate cheltuielile și resursele necesare pentru întreținerea armatei rusești ocupante.

Începând cu 1774 și până în anul 1829, Țările Române au cunoscut o dublă asuprire, atât din partea ocupantului otoman care le secătuia prin birurile și dările impuse, cât și de din partea protectorului său, Rusia creștin-ortodoxă, prin sumele enorme pe care trebuiau să le aloce armatei ruse pentru faptul că aceasta le „proteja” și le ocupa teritoriile în timpul tuturor războaielor duse împotriva Imperiului Otoman.

Această situație este prezentată de consulii și agenții politici străini aflați în Moldova și Țara Românească, chiar dacă erau subiectivi, tributari politicii și intereselor țărilor pe care le reprezentau, ei relatau despre situația celor două principate, despre realitățile trăite de populația acestor Principate. Astfel, francezul Langeron nota că toți generalii ruși prădau în chip nerușinat țara în care se aflau [Principatele Române]. Oficialul european a mai atenționat asupra faptului că soldații țariști se dedau la tot soiul de jafuri și de abuzuri, de la furt până la contrabandă, iar „intendența și serviciul sanitar erau putrede de corupțiune. [...] La corupțiunea produsă de regimul turco-

---

¹³ *Ibidem*, p. 370.

fanariot, oștirile rusești, mai adăugiră, prin ocuparea Țărilor Române, o bună pătură de corupțiune muscălească”¹⁴.

Abuzurile venite din partea Rusiei s-au înregistrat încă din timpul războiului din anii 1806–1812, atunci când lipsa de nutreț era cumplită în ambele principate, iar generalul rus Prozorovski cerea pentru armata rusă 70.000.000 de puduri de fân, adică 1.146.000 de tone. În plus, țăranii moldo-valahi trebuiau să dea mari cantități de grâu și de ovăz. Atunci când lucrătorii aveau nevoie să are pământul, țăranilor din Moldova li se cereau 11.000 de care cu 44.000 de boi spre a aduce din Rusia provizii pentru armată¹⁵. Numai în anul 1810, Moldova era silită să cheltuiască 5.890.300 de lei pentru armată și spitalele rusești. În plus, Principatele Române au fost obligate să cumpere pentru armată porția zilnică de carne, atât pentru fiecare soldat, cât și pentru fiecare bolnav aflat în spitalele rusești¹⁶.

Pierderile armatei rusești erau enorme și după războiul din anul 1828 din cauza bolilor, a dezorganizării serviciului sanitar și a celui de intenvență, după cum relatează un ofițer francez din Sankt-Petersburg, a cărui scrisoare fost publicată în „Revue historique”¹⁷.

Toate pagubele trebuiau să fie asumate și recuperate de către locuitorii celor două Principate, care în acel an au fost năpăstuiți, nu doar de către armata rusească, ci și de „o ciumă altoită”, și de „o boală de vite care redusese numărul lor la mai puțin de o pătrime”¹⁸.

Comportamentul dur al rușilor a fost însă factorul care i-a făcut pe români să înțeleagă cine venea să îi protejeze; românii, așa cum spune A.D. Xenopol, „începuse a-i cunoaște pe ruși în adevărata lor fire, vedeau în ei niște asupritori cel puțin tot atât de primejdioși ca și turcii [...], pe care nu iubirea și comunitatea religiei îi împingea a se face, cu sau fără voie, apărătorii Românilor, ci numai cât propriul lor interes și dorința lor de dominare, de întindere și de cucerire”¹⁹.

---

¹⁴ Euxodiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la Istoria Românilor, Corespondența diplomatică și rapoarte consulare franceze (1825–1846)*, vol. XVII, București, Edit. Institutului de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1913, p. 782.

¹⁵ Radu Rosetti, *op. cit.*, p. 49.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Ioan C. Filitti, *Principatele Române de la 1828 la 1834. Ocupația Rusească și Regulamentul Organic*, București, Fundația „Regele Ferdinand I”, Institutul de Arte Grafice „Bucovina”, I.E. Torouțiu, 1934, p. 27–28.

¹⁸ A.D. Xenopol, *op. cit.*, p. 83.

¹⁹ *Ibidem*.

Nepăsarea rușilor față de nevoile poporului din Moldova și Țara Românească, ba chiar batjocorirea și umilirea populației, i-au determinat pe călătorii francezi să constate că niciodată nu a mai existat aici o astfel de nimicire a oamenilor, nicicând nu s-a mai văzut ca peste 30.000 de femei și bărbați să fie luați de la lucrarea câmpului pentru a sluji ca vite de tras²⁰.

Așadar, situația nu era diferită pentru Principatele Române nici după războiul ruso-turc din 1828–1829. Dimpotrivă, după atâtea decenii în care aceste pământuri au fost pe post de teatru de război și când au fost folosite în calitate de grâнар principal al armatei rusești, după ce țăranii au fost exploatați și secătuiți, în Moldova și Țara Românească se instalase sărăcia, dezorganizarea, iar bolile făceau ravagii. Corupția și venalitatea sporeau printre boieri; dezorientarea elitei în ceea ce privește o traiectorie politică era evidentă. O parte din protipendada acelor vremuri nădăjduia că scăparea va veni din partea rușilor, se credea că doar cu ajutorul poporului condus de țarul Nicolae I Principatele Române ar fi putut ieși de sub opresiunea turcească. Altă parte din boierime încă mai dorea colaborarea cu Imperiul Otoman, dar nu pentru binele țării, ci pentru binele personal, întrucât situația lor financiară depindea foarte mult de relațiile pe care le stabiliseră în timp cu turcii.

Pentru Imperiul Rus, haosul care începea să se instaleze în Țările Românești era încă un prilej de a scoate foloase. Trebuia ca o mare putere să intervină și să aducă bunăstarea dorită. Era nevoie ca Principatele Române să treacă la o așezare de tip occidental, așa după cum Rusia se angajase în fața Franței și Angliei²¹. Mai mult decât atât, așa cum se prevedea în Convenția de la Akkerman, întărită și prin prevederile Tratatului de la Adrianopol, era necesar ca Moldova și Țara Românească să aibă niște regulamente de „ocârmuire lăuntrică”. Responsabili de supravegherea întocmirii unor astfel de acte legislative erau generalii ruși. Toată administrația și afacerile interne ale Principatelor Române treceau pe mâinile unor militari docili politicii întocmite și urmate de țarul Nicolae. Turcia se vedea în imposibilitatea de a mai interveni direct în aceste teritorii. Drept gaj pentru suma de bani pe care Poarta trebuia să o plătească, Rusia se considera îndreptățită de a ocupa timp de zece ani Principatele Române, ocupare ce s-ar fi prelungit până la achitarea integrală a datoriei de către turci.

---

²⁰ *Ibidem.*

²¹ Tatiana Onilov, *loc. cit.*, p. 371.

Consulii englezi catalogau Tratatul de la Adrianopol drept o capcană, întrucât acesta, prin modul în care au fost întocmite prevederile, mai ales obligațiile Porții, „nu se potrivește cu spiritul împăciuitoar manifestat de țară în diferite rânduri, iar prelungirea ocupației Rusești în Rumelia cu 6-8 luni după încheierea păcii, iar în Principate pe un termen de zece ani, înseamnă pierderea acestora pentru totdeauna de către Turcia”²².

Temerile pentru acapararea definitivă de către ruși a Principatelor Române și le-a exprimat și cancelarul austriac Metternich, opinând că „ocuparea Principatelor Române pe timp de zece ani, era totuna cu alipirea lor de către Rusia, pentru că oricine cunoaște politica moscovită nu poate crede că după o atât de lungă ocupație Rusia va consimți la evacuare”²³.

Înainte de venirea generalului Pavel Kiseleff, cel mai important conducător al administrației militare rusești în cele două principate în această perioadă, aceste funcții au fost ocupate mai întâi de Feodor Piotrovich Pahlen, primul președinte plenipotențiar al Principatelor Române și supervisor oficial al celor două comisii însărcinate cu redactarea *Legilor*, în timpul căruia au început lucrările pentru scrierea unor coduri legislative care să pună bazele Regulamentelor Organice²⁴.

Este drept că Rusia, nu din motive altruiste, ci mai degrabă egoiste, chiar expansioniste, a depus eforturi pentru a îmbunătăți situația Principatelor Române pe care și le dorea anexate în cel mult zece ani, pentru a avea acces direct la gurile Dunării. Societatea românească avea nevoie de o redresare fundamentală, o reclădire din temelie. Aceasta s-a produs. Doar că, așa cum afirmă Gheorghe Platon, neșansa istorică a fost că Rusia a reprezentat puterea sub supravegherea căreia s-au constituit premisele organizate ale vieții moderne din cele două Principate Române²⁵.

După ocuparea acestora în anul 1829, generalul Pavel Kiseleff a continuat lucrarea predecesorului său Jeltuhin. Una dintre preocupările

---

²² Ioan C. Filitti, *op. cit.*, p. 15.

²³ *Ibidem*, p. 16.

²⁴ Tatiana Onilov, *loc. cit.*, p. 367.

²⁵ Gheorghe Platon, *Repere ale modernizării societății românești în epoca Regulamentului Organic*, „Revista Istorică”, Serie Nouă, tomul XVI, Nr. 1–2, ianuarie–aprilie, 2005, p. 43.

lui majore era elaborarea unui regulament de ocârmuire²⁶. Scopul adoptării acestuia, care ar fi trebuit, mai întâi de toate, să fie un obiectiv atins în fața țărilor din Europa, pentru Imperiul Rus era modalitatea de a-și asigura o influență din cele mai puternice asupra mersurilor lucrurilor în Principatele Române. Oferindu-le posibilitatea de a accede la un sistem constituțional de tip european, unul care să fi fost inspirat din cel francez, Moldova și Valahia ar fi trebuit să pună un început cu totul nou în ceea ce privește legiferarea. Totuși, Rusia pentru a-și atinge scopul, prin modul de formulare a dispozițiilor regulamentare urmărea să aibă pârgă pentru a imprima cursul dorit atât în timpul ocupației, cât și după evacuarea acestor teritorii strategice.

Chiar de la începutul desfășurării lucrărilor de alcătuire a primelor capitole ale Regulamentelor Organice, Rusia a ținut să accentueze importanța și stringența respectării instrucțiilor pe care le-a elaborat: „credem că acest comitet de lucru [comitetul celor opt boieri care au lucrat la scrierea Regulamentelor Organice – n.n.] este pe deplin conștient de importanța misiunii lui și, ținând cont de aceasta, va dubla eforturile sale pentru a alcătui toate capitolele Regulamentului într-o așa manieră, astfel încât acesta, atunci când va fi pus în aplicare, să corespundă și să răspundă intențiilor tutelare ale Curții protectoare”²⁷.

Având un asemenea plan, trebuia ca Regulamentele Organice să fie alcătuite în așa fel încât să blocheze instituțiile Statului, să le facă direct dependente de Curtea de la Petersburg. Era important ca rușii să îi poată supune pe boieri –, elita din Principatele Române, care la acel moment

---

²⁶ Ioan C. Filitti, *Documente din vremea Regulamentelor Organice*, Institutul de Arte Grafice „Lupta”. N. Stroilă, București, 1935, p. 56.

²⁷ Tatiana Onilov, *Generalul Kiseleff, Principatele Române și Regulamentele Organice, (1829–1834)*, Cluj-Napoca, Edit. Argonaut, 2020, p. 365–369; Scrisoarea din data de 24 martie 1830 este semnată de vice-cancelarul Nesselrode și adresată generalului P.D. Kiseleff. Scrisoarea conține remarcile ministerului asupra celor două capitole ale Regulamentelor Organice întocmite sub supravegherea generalului Jeltuhin. De asemenea, cancelarul îi mai transmite generalului Kiseleff ordinea din partea țarului referitoare la călătoria la Sankt-Petersburg a secretarului de stat actual, Minciaky, și a doi boieri din comitetul special. (Fragmentul în original este următorul: „[...] par ce premier travail du Comité, qu'il est pénétré de l'importance de sa tache et qu'il redublera d'efforts pour confectionner toutes les parties du reglement, en les coordonnant, de manière à ce qu'il puisse répondre dans son exécutin aux intentions tutelaires de la Cour protectrice”).

era în mare parte preocupată de propriile privilegii. Paralizând activitatea boierilor, rușii puteau intra direct în acțiune, miza fiind cea de a avea toată libertatea în a alege domnitorii, deoarece, așa cum spune I.C. Filitti, „chestiunea alegerii Domnilor era, atât în ochii Rusiei, cât și ai boierilor, una din cele mai însemnate”²⁸. Pentru ruși implicarea în desemnarea candidaturii potrivite care să le fi fost obedientă însemna posibilitatea de a „dirigui” astfel încât să își asigure politica de expansiune, iar pentru boieri alegerea unui domn pământean reprezenta mai întâi de toate găsirea aceluia care să le fi împărțășit interesele (mai ales financiare) și care le-ar fi acordat mai multe privilegii, iar în al doilea rând, acesta era un act de emancipare, de încercare de a face pași mărunți spre realizarea dezideratului național. Se va vedea că tensiunea dintre boieri și Curtea de la Petersburg va atinge cote maxime atunci când Rusia va introduce în mod secret acel articol adițional referitor la alegerea domnilor care putea fi făcută doar cu aprobarea Rusiei și a Turciei. Strategia a fost pregătită din timp, dovedindu-se, astfel, că scopul protectorilor muscali nu era acela de a oferi Principatelor Române un act eliberator și reformator, ci unul de claustrare în perimetrul Imperiului Țarist. Acest articol adițional prevedea că orice modificare a Regulamentelor nu se putea realiza decât cu acordul celor două puteri, suzerană (Turcia) și protectoare (Rusia).

Toate aspectele administrative care au fost îmbunătățite în Principate grație activității generalului Pavel Kiseleff sunt desigur remarcabile, reprezentând partea ce a contribuit la înlăturarea haosului și a neorânduirii din majoritatea domeniilor. Implicarea și seriozitatea reprezentantului Imperiului Rus l-a determinat pe A.D. Xenopol să îl caracterizeze ca fiind un „spirit practic” și având „o adâncă cunoștință în arta de a legifera”²⁹.

Se pare că aceasta a fost partea obiectivă urmărită de Rusia, cea care se referă la restructurarea Moldovei și a Munteniei pentru a crea cadrul potrivit de legiferare și de manipulare prin intermediul noilor instituții, astfel încât să existe un model de conducere, un set de măsuri pozitive, reformatoare, prin organizarea în așa mod a structurilor de Stat, încât acestea să depindă tot mai mult de puterea protectoare.

---

²⁸ Ioan C. Filitti, *Principatele Române de la 1828 la 1834. Ocupația Rusească și Regulamentul Organic*, Fundația „Regele Ferdinand I”, Institutul de Arte Grafice „Bucovina”, I.E. Torouțiu, București, 1934, p. 32.

²⁹ A.D. Xenopol, *op. cit.*, p. 89.

Fiecare acțiune pe care Rusia pretindea că o efectuează pentru binele Principatelor Române ascundea în spate intenția de a prelua vechile provincii turcești și de a le transforma în niște anexe ale Imperiului Țarist.

Pe de altă parte, efectul contactului cu Occidentul al elitei țariste a fost materializat în politica liberală promovată de Alexandru I și Nicolae I, care a dus la organizarea și alcătuirea unor așezăminte excepționale cu valoare de constituție pentru teritoriile aflate sub „protecția” Rusiei Imperiale, precum Constituția din 1815 adoptată în Polonia, înlocuită în 1832 cu un Statut organic, în Finlanda a fost ales un Senat al Finlandei în 1816 și o cancelarie imperială în 1826³⁰. Dar aceleași măsuri liberale adoptate și în Principatele Române prin Regulamentele Organice (1831 și 1832) care garantau constituțional autonomia acestor teritorii erau, de fapt, mijlocul prin care Rusia Țaristă urmărea rusificarea ce ar fi ușurat anexarea definitivă la imperiu a Poloniei și Finlandei, ca și în cazul românesc³¹.

Trebuie accentuat și faptul că Principatele Române au fost în stare să înceapă un proces al modernizării de sine stătător. Primii pași în direcția dată au fost făcuți încă din anii 1821–1822. De pe atunci a existat o mobilizare a boierilor care doreau o Constituție ce ar fi instituit „domnia legilor” și care ar fi „mărginit puterea absolută prin sfatul obștesc”, care ar fi contribuit la „garantarea proprietății, a onoarei, a libertății individuale”³². Din acea perioadă, protipendada a încercat să se adune în comisii de elaborare a unor acte legiuitoare. Parcursul istoric, impedimentele cauzate de războaiele ruso-turce, implicarea prea multor forțe străine în acest proces, șovăiala boierilor și lupta dintre curente conservatoare și cele novatoare au contribuit la înfrângerea și la amânarea acestei proceduri deloc ușoare. La momentul oportun, Rusia a intervenit și a deviat procesul în direcția dorită. Folosindu-se de formele vechi de organizare ale Principatelor Române (adunări, divanuri) pe care considera că le reînnoiește, Imperiul Rus oferă acestora o **ficțiune constituțională**, așa cum o numește A.D. Xenopol, prin care își asigură

³⁰ Bogdan Popa, *Reformator sau cuceritor ? Cariera lui Pavel Dmitrievici Kiselev în Rusia și în Principatele române*, în vol. *Modernizare socială și instituțională*, (eds.) Venera Achim, Viorel Achim, București, Edit. Academiei Române, 2016, p.45–57.

³¹ Anastasie Iordache, *Principatele Române în epoca modernă*, vol. I. *Domniile pământene și Ocupația rusească 1821–1831*, București, Edit. Albatros, 1996, p. 251.

³² A.D. Xenopol, *op. cit.*, p. 37.

---

dominația asupra lor și prin care își construiește imaginea unei țări eliberatoare, ce s-a implicat la modernizarea Moldovei și a Valahiei³³.

Istoria românilor în perioada regulamentară trebuie văzută și prin această prismă: cea a unui popor umilit, folosit, dar care nu s-a războit și care nu a fost zdrobit sub papucul rusesc. Nu din frică sau din lașitate nu s-au opus românii, ci din imposibilitatea de a reacționa în fața unei prea mari agresiuni venită din partea celor care au dorit pământ, putere și influență.

---

³³ *Ibidem*, p. 100.